

Asia: VN/30326/2022

Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja poikkeaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä "MaRa") kiittää pyynnöstä lausua työryhmän mietinnöstä ja toteaa siitä seuraavaa.

1. Vesien tilan merkitys

Hyvinvoiva luonto, toimivat ekologiset prosessit ja puhtaat vedet ovat sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin perusta. Puhtaat vedet ovat tärkeitä ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille, luonnolle sekä paikkakunnan ja alueen vetovoimalle. Vesien tärkeimmät hyödyt liittyvät useimmiten veden ääniin ja maisemaan, vesiluonnosta nauttimiseen, sekä virkistäytymiseen vesien äärellä.

Vesien hyvä tila vaikuttaa olennaisesti luonnon virkistyskäytön ja luontoon perustuvien elinkeinojen ja luontomatkailun alueellisiin ja paikallisiin toimintaedellytyksiin. Lisäksi vesien hyvä tila edistää matkailun mahdollisuuksia puhtaan luonnon tarjoamien elämysten kautta. MaRa pitää vesiensuojelua ja vesien kunnostamista tärkeänä ja sitä tulisi nykyisestään jopa lisätä.

2. Vesien tilan ympäristötavoitteet

MaRa pitää yleisesti kannatettavana sitä, että vesienhoidon ympäristötavoitteiden oikeusvaikutuksia koskevaa sääntelyä tarkennetaan sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004, ns. vesienhoitolaki) että lupiin kohdistuvan päätöksenteon perusteita koskevassa sektorilainsäädännössä. Nykyisellään tavoitteiden oikeusvaikutukset eivät käy riittävällä tavalla ilmi vesienhoitolain 21 §:stä.

Työryhmän mietinnön keskeisenä ehdotuksena on, että vesienhoitolakiin lisättäisiin uusi 3 a luku, jossa säädettäisiin vesien tilan ympäristötavoitteista. Tätä lukua sovellettaisiin ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä. Nämä ympäristötavoitteet ovat vesien hyvän tilan tavoite ja heikentämiskielto. Kyseiset tavoitteet perustuvat vesiputedirektiivin 4 artiklaan.

MaRa katsoo, että ehdotuksella on myönteisiä ympäristövaikutuksia. Sillä edistetään vesiputedirektiivin tavoitteita ja ehdotus turvaa osaltaan vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä. Samalla se edistää puhtaan juomaveden saatavuutta ja sitä kautta myös ihmisten terveyttä ja elinoloja. Puhdas vesiympäristö tarjoaa ihmisille virkistysmahdollisuuksia ja kauniin maiseman sekä parantaa elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia ja alueiden vetovoimaisuutta.

3. Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi

Vesienhoitolaki ei nykyisellään sisällä heikentämiskiellon sisältöä koskevaa tarkempaa sääntelyä. Heikentämiskieltoa koskevassa uudessa 20 b §:ssä säädettäisiin nimenomaisesti vesimuodostuman kielletyn heikentymisen koskevan jo yksittäisenkin laatutekijän heikentymistä. MaRa katsoo, että heikentämiskieltoa koskeva uusi säännös täsmentää osaltaan myös uuden 20 a §:n sääntelyä.

Ympäristötavoitteista poikkeamiseksi uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi säädettäisiin vesienhoitolain uudessa 20 c §:ssä. Todettakoon, että vesiputedirektiivin 4(7) artikla mahdollistaa hankekohtaisen poikkeuksen vain silloin, kun poikkeaminen kohdistuu erinomaisessa tilassa olevan vesimuodostuman tai laatutekijän heikentämiseen. Ehdotetussa lain 20 c §:ssä säädettäisiin poikkeamisen edellä tarkoitetuista 20 a ja 20 b §:ssä tarkoitetuista ympäristötavoitteista esimerkiksi, jos vesimuodostuman ekologisen tilan huononeminen erinomaisesta hyvään tilaan aiheutuu uusista kestävästä kehityksen mukaisista toimista. MaRa toteaa, että tämä voi johtaa siihen, että hankekohtaiset poikkeukset lisääntyvät erinomaisessa tilassa säilyneisiin vesimuodostumiin, joiden osalta suojelua tulisi enemmänkin tiukentaa. Samaan aikaan kriittisten raaka-aineiden, kuten esimerkiksi erilaisten mineraalien, kasvava kysyntä tulee lisäämään vesiputedirektiivin mukaisen poikkeamisen tarpeessa olevien kaivoshankkeiden määrää Suomessa. Kaivostoiminnasta aiheutuu muun muassa melua, pölyä, tärinää sekä jätevesien johtamisesta vesistöihin muodostuvia haittatekijöitä. Nämä jäävät usein huomioon ottamatta ympäristön rakenteelliseen muutokseen vaikuttavina tekijöinä. Kaivostoiminta lisää näin merkittävästi uhkaa vesistöjen pilaantumiselle.

Vesiputedirektiivi antaa mahdollisuuden säännellä tätä tavalla, jossa kansallisesti ei oteta käyttöön kaikkia mahdollisia poikkeusperusteita. Vesienhoitolakiin ehdotettu uusi sääntely vaikuttaa kuitenkin lähtevän siitä, että vesistöjen tilan heikentyminen erinomaisesta tilasta hyvään tilaan ei välttämättä käynnistäisi vesiputedirektiivin 4(7) artiklan mukaista arviointia. Tämä ilmenee vesienhoitolakiin ehdotetun uuden 20 c §:n 1 momentin 2 kohdasta. MaRa katsoo, että poikkeamista ei tule tehdä erinomaisessa tilassa säilyneissä vesimuodostumissa. Monien erinomaisessa tilassa olevien vesimuodostumien tulee niiden ainutlaatuisen vuoksi olla erityisen suojelun tarpeessa.

Toisaalta MaRa katsoo, että uusilla sääntelyratkaisuilla ei lähtökohtaisesti pidä vaikeuttaa uusien investointien tekemistä. Lupamenettelyjä tulee myös sujuvoittaa. Poikkeamiset vesien tilan ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi tulee tehdä vesienhoitosuunnitelman sijasta lupaprosessien yhteydessä. Poikkeamisen edellytyksiä tulee joka tapauksessa tulkita suppeasti.

MaRa toteaa vielä, että ehdotettu uusi sääntely selkeyttää lupaedellytyksiä siten, että hankkeiden ja toiminnan vesien ympäristötavoitteiden vastaiset vaikutukset tulisivat huomioiduksi jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hankkeen tai toiminnan valmistelua. Se lisäisi lupamenettelyn ennakoitavuutta.

Hämäläinen Sami
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry